

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 ซึ่งให้เห็นว่าสังคมไทยเผชิญวิกฤตความเสื่อมถอยด้านคุณธรรมและจริยธรรมและมีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วผ่านกระแสโลกาภิวัตน์และ โลกาไซเบอร์ ทำให้คนไทยมุ่งแสวงหาความสุขและสร้างอัตลักษณ์ส่วนตัวผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ เกิดเป็นวัฒนธรรมย่อยร่วมสมัยที่หลากหลายในรูปแบบการรวมกลุ่มของบุคคล ที่สนใจเรื่องเดียวกัน โดยที่วัฒนธรรมที่บ่งบอกความเป็นไทยไม่สามารถแสดงบทบาทที่ชัดเจน ขณะเดียวกันสังคมไทยก็เผชิญกับความเสื่อมถอยด้านคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งสะท้อนได้จากคนในสังคมมีความถนัดในการใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหามากขึ้นทั้งปัญหาครอบครัว การแย่งชิงทรัพยากรระหว่างชุมชน และความคิดเห็นแตกต่างทางการเมือง ขณะที่กระบวนการยุติธรรมแก้ไขปัญหาก็ไม่ได้เต็มที่ ผู้ที่ใช้ความรุนแรงมักขาดความยับยั้งชั่งใจ มีพฤติกรรมเลียนแบบหรืออาจเกิดจากการเลียนดู ขาดการใช้เหตุใช้ผล ขาดความเอื้อเฟื้อเอื้ออาทร ส่งผลให้ควมมีคุณธรรมและจริยธรรมของคน ในสังคมลดน้อยลง นอกจากนี้สังคมไทยเผชิญปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดและการเพิ่มขึ้นของการพนันโดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชน ในช่วง 4 ปี ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 เด็กและเยาวชนถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจและคุ้มครอง เด็กและเยาวชน มีสัดส่วน 5.0 – 5.4 คดีต่อเด็กพันคน สูงกว่าในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 – 9 ที่มีสัดส่วน 3.3 – 5.1 คดียาเสพติดเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จาก 8,803 คดี ในปี 2549 เพิ่มขึ้นเป็น 14,695 คดี ในปี 2553 ทั้งนี้ ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในโรงเรียนและสถานศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างน่าเป็นห่วง จากสภาพปัญหาดังกล่าว จึงมีความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพของคนในสังคมไทย ให้มีคุณธรรมและมีความรอบรู้อย่างเท่าทัน มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย ปัญญา อารมณ์และศีลธรรม สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลง เพื่อนำไปสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง แนวทางพัฒนาคน

ดังกล่าวนั้น มุ่งเตรียมเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะ พร้อมทั้งมีสมรรถนะ ทักษะและความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนให้มีคุณธรรม รักความเป็นไทย ให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยีสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554, หน้า 43)

ปัญหาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนกำลังเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนอาจจะกลายเป็นปัญหาใหญ่ของประเทศชาติในอนาคต ซึ่งปัญหาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนที่พบเห็นได้แก่ การแต่งกายไม่ถูกระเบียบ ฟุ่มเฟือย ใช้จ่ายเงินเกินตัว พุดจาไม่สุภาพ ไม่มีสัมมาคารวะ มีการแบ่งพรรคแบ่งพวก ความมีน้ำใจ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่นมีน้อยลง พฤติกรรมนี้เกิดขึ้นบ่อย จนถูกมองว่าเป็นเรื่องธรรมดาของคนในสังคมที่มีการแข่งขันความเป็นหนึ่งเหนือผู้อื่น ลักษณะเช่นนี้หากไม่ได้รับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมที่ถูกต้องดีงามแล้ว เด็กในวันนี้อาจจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ไม่มีคุณธรรม จริยธรรม ขาดจิตสำนึกของการเป็นคนดีจนยากต่อการแก้ไข (รัตนกร วงศ์ศรีและคณะ, 2551, หน้า 69) ปัญหาของเด็กและเยาวชนมีความรุนแรงและขยายตัวเพิ่มขึ้น เมื่อได้พิจารณาถึงรากเหง้าของปัญหาทำให้ทราบได้ว่า เกิดจากการขาดการบูรณาการทางความคิดและการดำเนินงานร่วมกันของสถาบันครอบครัว สถาบันทางการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงนำมาสู่กระบวนการหล่อหลอมทางสังคมที่ไร้ประสิทธิภาพ ไม่ครอบคลุมปัญหาและการพัฒนาประกอบกับสภาวะของสังคมไทยในปัจจุบันตกอยู่ในขั้นวิกฤต เกิดวิกฤตศีลธรรมและจรรยาบรรณในตัวบุคคลอันนำมาสู่ปัญหา และความ ไม่สอดคล้องกันของคนในชาติ ขาดซึ่งการมีอุดมการณ์ ความรักชาติและการมีจิตสำนึกร่วมกันของคนในชาติ สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นเครื่องบ่งชี้และกระตุ้นเตือนให้กับทุกภาคส่วนของสังคมและประชาชนทั้งประเทศได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับบุตรหลานของตนได้เป็นอย่างดี ในปัจจุบัน การศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ มีความสามารถปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่างๆ และมีคุณลักษณะตามที่ประเทศชาติพึงประสงค์ เหมาะแก่กาลเวลาและบริบทสังคมไทย ดังปรากฏจากนโยบายการปฏิรูปการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปการเรียนรู้ โดยยึดนักเรียนเป็น ศูนย์กลาง มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของนักเรียน เน้นการ

ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมเพื่อให้คนสามารถพัฒนาสู่ความเป็นคนที่สมบูรณ์ คือ เป็นคนดี เก่งและมีความสุขอย่างแท้จริง แต่จากผลการทดสอบระดับชาติ การศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า คุณภาพของนักเรียนยังต้องมีการพัฒนาให้ดีขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 6)

ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ประการ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ จำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ครูผู้สอนครูประจำชั้น ผู้ปกครอง และชุมชนต้องร่วมมือกันปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง จึงต้องพิจารณาถึงกิจกรรมต่างๆ ที่สถานศึกษากำหนดให้จัดขึ้น แล้วส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งอาจดำเนินการพัฒนาด้วยวิธีการต่าง ๆ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2553, หน้า 70) การที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูผู้สอน ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง และชุมชน ต้องร่วมมือกันปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง จึงต้องพิจารณาถึงกิจกรรมต่างๆ ที่สถานศึกษากำหนดให้จัดขึ้น แล้วส่งผลต่อการพัฒนาของผู้เรียน ซึ่งอาจดำเนินการพัฒนาด้วยวิธีต่างๆ ดังต่อไปนี้

- 1) บูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ
- 2) จัดในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- 3) จัดโครงการเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์
- 4) ปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยสอดแทรกในกิจวัตรประจำวัน

แนวปฏิบัติในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น สามารถพัฒนาได้โดยการนำคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตัวชี้วัด และพฤติกรรมบ่งชี้ที่วิเคราะห์ไว้ไปบูรณาการในการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โครงการต่างๆ และกิจวัตรประจำวันของผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553, หน้า 70)

จากการประชุมของครูและคณะกรรมการสถานศึกษา การสัมภาษณ์จาก ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านบะหว้า เกี่ยวกับปัญหาด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ

นักเรียนโรงเรียนบ้านบะหว้า ปีการศึกษา 2560 พบว่า มีนักเรียนบางส่วนยังขาดระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบ การแต่งกายของนักเรียนหลายคนไม่ถูกระเบียบ เสื้อผ้าไม่สะอาด นักเรียนขาดความกระตือรือร้นด้านการเรียน ไม่สนใจเรียนชอบหนีออกนอกห้องเรียนบ่อยๆ ครูมอบหมายงานให้ทำหรือให้ทำการบ้านไม่ยอมทำงานส่ง พฤติกรรมก้าวร้าว นอกจากนี้เวลานักเรียนกลับจากโรงเรียนแล้วไม่ช่วยเหลือหรือรับผิดชอบงานที่ครอบครัวมอบหมายให้ ปัญหาเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เกิดขึ้นกับนักเรียน ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวของนักเรียนจะนำไปสู่พฤติกรรมเสี่ยง ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข พัฒนาด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นการเร่งด่วน (โรงเรียนบ้านบะหว้า, 2559, หน้า 7)

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยร่วมกับบุคลากรโรงเรียนบ้านบะหว้าจึงสนใจศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน เพื่อให้เป็นไปตามนโยบาย และสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ หลักการและจุดหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และพลเมืองโลก ยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน เพื่อเป็นข้อมูลในการประมวลผลของการศึกษาในระดับต่าง ๆ โดยยึดหลักคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ทั้ง 8 ประการ เพื่อให้ให้นักเรียนเป็นคนดี มีความรู้ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

คำถามการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดปัญหาการวิจัย ไว้ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนบ้านบะหว้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 เป็นอย่างไร
2. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านบะหว้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 เป็นอย่างไร
3. ผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านบะหว้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 เป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายการวิจัย ไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านบะหว้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านบะหว้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3
3. เพื่อติดตามผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านบะหว้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

ความสำคัญของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดความสำคัญของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. ได้ทราบปัญหาเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านบะหว้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3
2. ได้แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านบะหว้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3
3. ได้ทราบผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านบะหว้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3
4. นักเรียนโรงเรียนบ้านบะหว้าได้รับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์
5. ผลการวิจัยนี้จะเป็นสารสนเทศและประโยชน์สำหรับโรงเรียนอื่นๆ ที่มีความสนใจจะนำไปใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียน และเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ เพื่อที่จะพัฒนางานด้านอื่นๆ ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้ระบุขอบเขตของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย แบ่งเป็น

- 1.1 พื้นที่เป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ใช้โรงเรียนบ้านบะหว้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 เป็นพื้นที่วิจัย
- 1.2 กลุ่มเป้าหมาย คือ ครูและนักเรียนโรงเรียนบ้านบะหว้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ปีการศึกษา 2560 ที่เข้าร่วมการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ประกอบด้วย
 - 1.2.1 ผู้วิจัยและกลุ่มผู้ร่วมวิจัย จำนวน 17 คน ประกอบด้วย
 - 1.2.1.1 ผู้วิจัย
 - 1.2.1.2 ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 16 คน
 - 1.2.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 111 คน ประกอบด้วย
 - 1.2.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน
 - 1.2.2.2 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 2 คน
 ประกอบด้วย ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1 คน และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 1 คน
 - 1.2.2.3 นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 54 คน แยกเป็นระดับชั้นละ 6 คน ซึ่งเป็นนักเรียนชาย 3 คน นักเรียนหญิง 3 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจงของครูประจำชั้น โดยเลือกจากนักเรียนที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในระดับ ดีเยี่ยม ปานกลาง ปรับปรุง อย่างละ 1 คน ทั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิง
 - 1.2.2.4 ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 54 คน ซึ่งเป็นผู้ปกครองของนักเรียนกลุ่มผู้ให้ข้อมูล
- 1.3 กลุ่มเป้าหมายการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คือ นักเรียน จำนวน 290 คน ประกอบด้วย

1.3.1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	จำนวน 32 คน
1.3.2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	จำนวน 34 คน
1.3.3 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	จำนวน 33 คน
1.3.4 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	จำนวน 30 คน
1.3.5 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	จำนวน 33 คน
1.3.6 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	จำนวน 35 คน
1.3.7 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	จำนวน 37 คน
1.3.8 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	จำนวน 31 คน
1.3.9 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	จำนวน 25 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

2.1 การดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนบ้านบะหว้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 มีองค์ประกอบจำนวน 8 ด้าน คือ 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย 8) มีจิตสาธารณะ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553, หน้า 5 – 49)

2.2 แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ประกอบด้วย

2.2.1 การพัฒนาบุคลากรเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดย การศึกษาดูงาน การประชุมเชิงปฏิบัติการและการนิเทศติดตามผล

2.2.2 กิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ประกอบด้วย 6 กิจกรรม ดังนี้

- 2.2.2.1 กิจกรรมหน้าเสาธง
- 2.2.2.2 กิจกรรมออมทรัพย์
- 2.2.2.3 กิจกรรมเขตสะอาดติดดาว
- 2.2.2.4 กิจกรรมบัดดี้พี่ช่วยน้อง
- 2.2.2.5 กิจกรรมยิ้มไหว้ทักทาย
- 2.2.2.6 กิจกรรมธนาคารความดี

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย วงรอบที่ 1 ระหว่างวันที่ 1 พฤศจิกายน 2560 ถึง วันที่ 30 ธันวาคม 2560 และ ในวงรอบที่ 2 ระหว่างวันที่ 8 มกราคม 2561 ถึง วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2561

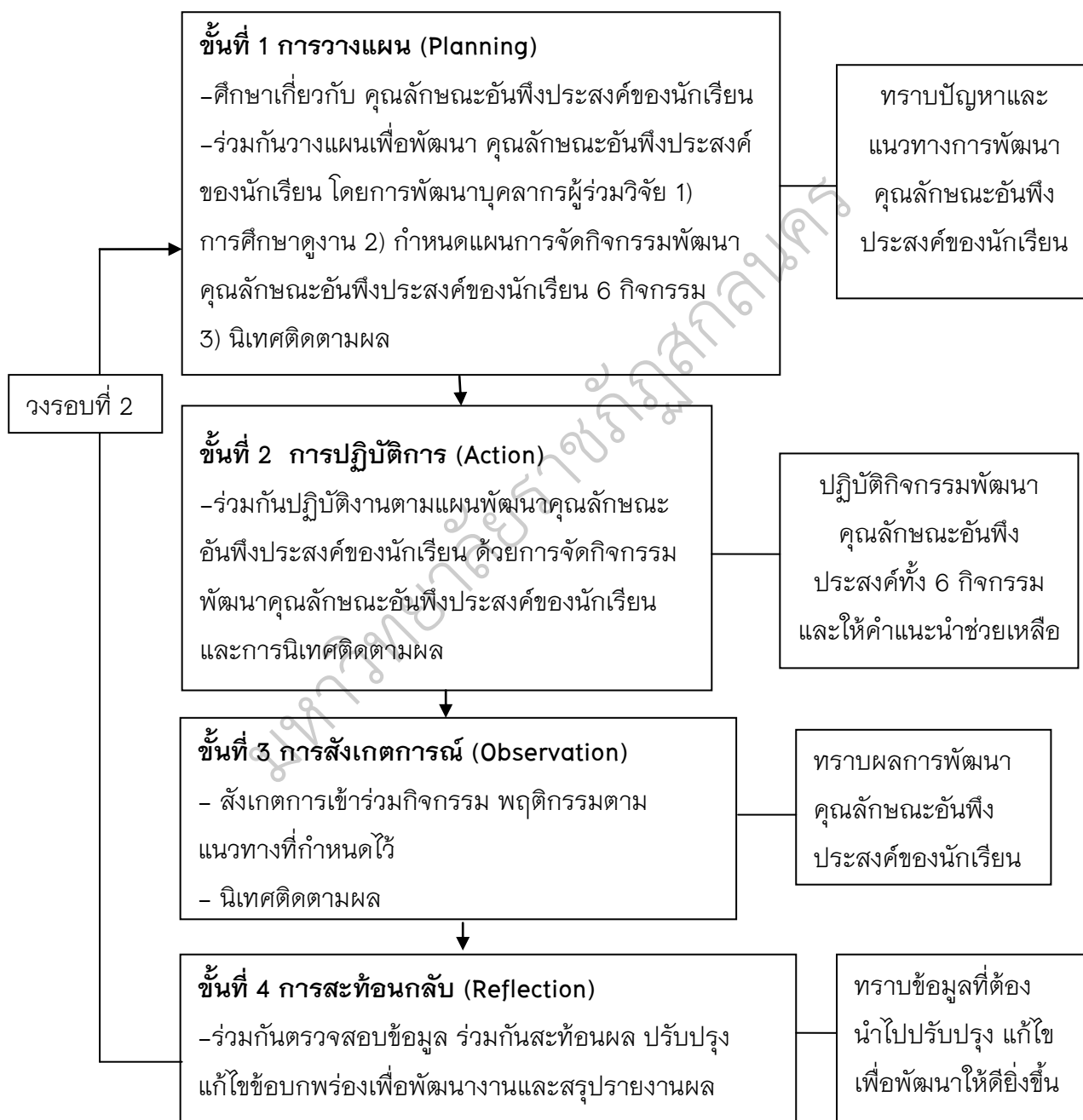
4. ขอบเขตด้านระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ตามแนวคิดของ เคมมิสและแม็คแท็กการ์ด (Kemmis and Mctaggart 1991, pp. 169-170, อ้างถึงใน องอาจ นัยพัฒน์, 2554, หน้า 301-303) ได้ให้หลักการ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยดำเนินการประกอบด้วย ขั้นตอนการวางแผน (Planning) ขั้นตอนการปฏิบัติการ (Action) ขั้นตอนการสังเกตการณ์ (Observation) และขั้นตอนการสะท้อนกลับ (Reflection) เพื่อใช้ในการส่งเสริมการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โดยมีขั้นตอน ดังนี้

- 4.1 ขั้นตอนการวางแผน (Planning)
- 4.2 ขั้นตอนการปฏิบัติการ (Action)
- 4.3 ขั้นตอนการสังเกตการณ์ (Observation)
- 4.4 ขั้นตอนการสะท้อนกลับ (Reflection)

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ทำการสรุปกรอบแนวคิดเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านบะหว้า ดังภาพประกอบ 1



ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นียมคัพทเจพา

การวิจัยครั้งนี้กำหนดนียมคัพทเจพาไว้ ดังนี้

1. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน (Desired Characteristics)

หมายถึง ลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน อันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้าน คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก ซึ่งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ 8 ประการ ได้แก่

1.1 รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการเป็น พลเมืองดีของชาติ ถิ่นไว้ซึ่งความเป็นชาติไทย ศรัทธา ยึดมั่นในศาสนา และเคารพ เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

1.2 ซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการยึดมั่นใน ความถูกต้อง ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองและผู้อื่น ทั้งทางกาย วาจา ใจ

1.3 มีวินัย หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในข้อตกลง กฎเกณฑ์ และระเบียบ ข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียน และสังคม

1.4 ใฝ่เรียนรู้ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจ เพียร พยายามในการเรียน แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

1.5 อยู่อย่างพอเพียง หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการดำเนิน ชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และปรับตัว เพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

1.6 มุ่งมั่นในการทำงาน หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจ และรับผิดชอบในการทำหน้าที่การทำงานด้วยความเพียรพยายาม อดทน เพื่อให้งานสำเร็จ ตามเป้าหมาย

1.7 รักความเป็นไทย หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความ ภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า ร่วมอนุรักษ์สืบทอดภูมิปัญญาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรม ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

1.8 มีจิตสาธารณะ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วม ในกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น ชุมชน และสังคม ด้วยความเต็ม ใจ กระตือรือร้น โดยไม่หวังผลตอบแทน

2. ปัญหาเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่ขัดขวางหรือเป็นอุปสรรคที่ทำให้นักเรียน โรงเรียนบ้านบะหว้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 แสดงออกซึ่งคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ของ นักเรียน

3. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน หมายถึง การดำเนินการร่วมกันระหว่างครู นักเรียน และผู้ปกครอง ในการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนา คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนบ้านบะหว้า

3.1 การพัฒนาบุคลากรในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ นักเรียน ประกอบด้วย 3 แนวทาง ดังนี้

3.1.1 การศึกษาดูงาน เป็นวิธีการพัฒนาหรือส่งเสริมให้บุคลากร ได้เห็นสภาพที่เป็นจริง ได้รับประสบการณ์โดยตรงจากการไปศึกษาดูงาน ซึ่งจะก่อให้เกิด ความคิดในด้านการเปรียบเทียบและเห็นตัวอย่างของการดำเนินการ เพื่อนำมาปรับปรุง แก้ไขงานให้ดีขึ้น รวมทั้งเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ โดยไป ศึกษาดูงานที่โรงเรียนบ้านหนองบัวลิม ซึ่งดำเนินการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและ ค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนจนเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป

3.1.2 การประชุมเชิงปฏิบัติการ หมายถึง กระบวนการของการ แก้ปัญหา การเพิ่มประสิทธิภาพและการวางแผนในการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านบะหว้า โดยการกำหนดแผนการจัดกิจกรรม พัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน 6 กิจกรรมได้แก่ กิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรมออมทรัพย์ กิจกรรมเขตสะอาดติดดาว กิจกรรมบัดดี้พี่ช่วยน้อง กิจกรรมยิ้มไว้ ทักทาย กิจกรรมธนาคารความดี

3.1.3 การนิเทศติดตามผล หมายถึง การดำเนินการร่วมกันของ บุคลากรภายในโรงเรียน รวมถึงผู้ปกครองนักเรียน เพื่อปรับปรุง แก้ไข การดำเนินการจัด กิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านบะหว้าเกิดการพัฒนา พฤติกรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

3.2 กิจกรรมการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน หมายถึง การดำเนินการร่วมกันระหว่างครู นักเรียน และผู้ปกครอง ในการส่งเสริมให้เกิด การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนบ้านบะหว้า ประกอบด้วย 6 กิจกรรม ดังนี้

3.2.1 กิจกรรมหน้าเสาธง หมายถึง กิจกรรมที่กำหนดทำเป็นประจำทุกวันในช่วงเช้าก่อนเข้าชั้นเรียน ช่วยปลูกฝังพัฒนาจิตใจของนักเรียนโรงเรียนบ้านบะหว้าให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม เพื่อฝึกความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย การตรงต่อเวลา โดยครูที่ได้รับมอบหมายเวรประจำวันให้การอบรมคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้ดีขึ้น กิจกรรมนี้จะช่วยให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทั้ง 8 ประการ

3.2.2 กิจกรรมออมทรัพย์ หมายถึง กิจกรรมเสริมสร้างค่านิยมการออมทรัพย์ของนักเรียน ปลูกฝังนิสัยการประหยัด จัดกิจกรรมออมทรัพย์ให้กับนักเรียนทุกคน โดยเจ้าหน้าที่ธนาคารโรงเรียนจะทำหน้าที่รับฝากเงินออมทรัพย์กับนักเรียนก่อนเข้าแถวเคารพธงชาติทุกวัน กิจกรรมนี้จะช่วยให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย และอยู่อย่างพอเพียง

3.2.3 กิจกรรมเขตสะอาดติดตาม หมายถึง กิจกรรมที่เสริมสร้างให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ ความเสียสละ โดยจัดกิจกรรมให้กับนักเรียนทุกคนซึ่งจะแบ่งเขตพื้นที่ของโรงเรียนออกเป็นสัดส่วน เพื่อให้นักเรียนรับผิดชอบในการทำความสะอาดในตอนเช้าก่อนกิจกรรมหน้าเสาธง ในแต่ละเดือนจะมีการประกาศเขตที่รับผิดชอบที่มีความสะอาดมากที่สุดจะได้รับรางวัลประจำเดือน กิจกรรมนี้จะช่วยให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านมีวินัย มุ่งมั่นในการทำงาน และมีจิตสาธารณะ

3.2.4 กิจกรรมบัดดี้พี่ช่วยน้อง หมายถึง กิจกรรมเสริมสร้างนิสัยใฝ่เรียนรู้ ฝึกนักเรียนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ด้วยการทบทวนวิชาเรียน จัดกิจกรรมให้กับนักเรียนทุกคน โดยจะจับคู่พี่รหัสน้องรหัสให้กับนักเรียนเพื่อให้รุ่นพี่ได้คอยแนะนำ สอนซ่อมเสริมให้กับน้องรหัสของตน ซึ่งจะจัดกิจกรรมในทุกวันช่วงเวลาก่อนเลิกเรียน กิจกรรมนี้จะช่วยให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้าน ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงานและมีจิตสาธารณะ

3.2.5 กิจกรรมยิ้มไหว้ทักทาย หมายถึง กิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนอนุรักษ์รู้จักขนบธรรมเนียมประเพณีของไทย รู้จักอ่อนน้อมถ่อมตน ผู้น้อยรู้จักไหว้ผู้ใหญ่ รุ่นน้องรู้จักไหว้รุ่นพี่ กิจกรรมนี้จะช่วยให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้าน มีวินัย และรักความเป็นไทย

3.2.6 กิจกรรมธนาคารความดี หมายถึง กิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมปลูกจิตสำนึกให้นักเรียนรู้จักการทำความดี โดยทางโรงเรียนจะมี

ธนาคารความดี ทำหน้าที่รับฝากความดีที่นักเรียนทำในแต่ละวัน ซึ่งก่อนปิดภาคเรียนก็จะมีการนับคะแนนความดีเพื่อที่จะมีสิทธิ์รับแลกเปลี่ยนของที่ธนาคารความดี กิจกรรมนี้จะช่วยให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้าน ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน และมีจิตสาธารณะ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี